

Karolina Lubieniecka-Kocoń

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

IDENTYFIKACJA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W SFERZE TRANSPORTU NA TERENIE ZJEDNOCZONEGO KRÓLESTWA

Wprowadzenie

W procesie usprawniania działających już rozwiązań transportowych, lub też inicjowania nowych, nieszablonowych pomysłów na tym polu, coraz większą rolę odgrywają organizacje pozarządowe. Ich sposób działania, zasięg pracy czy obszary, na które kierują swoje wysiłki, różnią się nie tylko pomiędzy jedną organizacją a drugą, ale także w skali pola działania, tzn. pomiędzy krajami, w których organizacje te są aktywne. Dlatego też istotne wydaje się zamierzenie identyfikacji organizacji pozarządowych działających w sferze transportu na terenie Zjednoczonego Królestwa. Kraj ten został wybrany do takiego badania ze względu na długą historię aktywności trzeciego sektora, rozumianego tutaj jako: „ogół prywatnych organizacji, działających społecznie i nie dla zysku¹” oraz rozwiniętą sieć współpracujących na różnym poziomie organizacji pozarządowych, co stanowić może pewien wzorzec, na podstawie którego łatwiej może być w przyszłości analizować czy sugerować kierunki rozwoju takich organizacji w Polsce.

Organizacje pozarządowe działające w sferze transportu na terenie Zjednoczonego Królestwa

Organizacje pozarządowe – podstawowe pojęcia

Celem zdefiniowania organizacji pozarządowych należy najpierw określić podział aktywności społeczno-gospodarczej państwa na wspomniane wcześniej

---

¹ http://www.pozytek.gov.pl/Organizacje_pozarządowe,376.html, dostęp: 28.09.2013.

sektory. Według podziału proponowanego również przez portal polskich organizacji pozarządowych można go określić następująco:

- sektor państwowy, okreśłany jako pierwszy sektor, czyli instytucje państwa: administracja publiczna;
- sektor drugi, czyli podmioty gospodarcze nastawione na zysk, tj. sektor prywatny, biznes;
- sektor trzeci, tj. organizacje, które nie są nastawione na zysk, ale też nie są elementem struktury państwa².

Wedle portalu ngo.pl: „wobec podmiotów tworzących trzeci sektor najczęściej – przynajmniej w dokumentach administracji państwowej – używa się pojęcia ‘organizacje pozarządowe’. Prawną definicję takiej organizacji podaje ustawa o pożytku publicznym i o wolontariacie (2003), jednakże obok tego określenia funkcjonuje jeszcze kilka nazw: organizacje charytatywne, organizacje *non profit*, organizacje społeczne, organizacje wolontarystyczne, organizacje obywatelskie”³.

Jak widać, trzeci sektor jest bardzo zróżnicowany także pod względem prawnym. Dlatego też i definicja organizacji pozarządowej, w skrócie NGO (*Non-Governmental Organization*), jest również dość obszerna. Według ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z 24 kwietnia 2003 roku, organizacjami pozarządowymi są organizacje „niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu przepisów o finansach publicznych, i niedziałające w celu osiągnięcia zysku, osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia”⁴.

Według danych WANGO (Worldwide NGO Directory)⁵, w Zjednoczonym Królestwie zidentyfikowano 182 organizacje działające w sektorze transportu. W trakcie wstępnego badania o charakterze poznawczym określono kilka z ich charakterystycznych cech, takich jak:

- strukturę;
- zasięg działania;
- główne cele;
- formy współpracy z rządem oraz samorządami;
- wzajemne formy współpracy.

Badane organizacje zostały wstępnie podzielone, ze względu na ich strukturę, na organizacje masowe, o zasięgu ogólnokrajowym, których liczba członków sięgała około 5000, a także na organizacje lokalne, w których działa od kilku do

² <http://media.ngo.pl/x/250756>, dostęp: 20.12.2012.

³ Ibid.

⁴ isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20030960873, dostęp: 20.12.2012.

⁵ WANGO, <http://www.wango.org/>, dostęp: 20.12.2012.

kilkuset członków. Bardziej dogłębne badanie NGO w Zjednoczonym Królestwie pozwala stwierdzić, iż są to bardzo zróżnicowane podmioty, o różnorodnym potencjale.

Zasięg działania NGO

W przypadku zasięgu działania badanych organizacji pozarządowych można potwierdzić pierwszą ze wskazanych cech, tj. ich bogatą różnorodność. Wstępnie można podzielić brytyjskie organizacje pozarządowe na te o zasięgu:

- krajowym – to największe z organizacji, działające zarówno w kraju, jak i dysponujące kontaktami międzynarodowymi;
- regionalnym – to te z organizacji, które swoją działalnością obejmują odpowiednik polskiego województwa oraz tereny z nim sąsiadujące;
- lokalnym – to organizacje, które w swojej działalności skupiają się na jednym obiekcie lub grupie blisko zlokalizowanych obiektów cennych dla lokalnej społeczności, choć nie bez znaczenia także i dla osób spoza niej. Przykładem może tutaj być kolejka wąskotorowa przebiegająca przez część hrabstwa, autobusy, które obsługiwały lokalne trasy, wystawa dotycząca lokalnych rozwiązań transportowych (prezentowana w jednym miejscu lub też przenoszona z jednej lokalizacji do innej na obszarze danej jednostki administracyjnej czy muzeum).

Główne formy aktywności NGO w Zjednoczonym Królestwie

Zidentyfikowane organizacje pozarządowe zajmują się wieloma zadaniami, ich aktywność jest bardzo zróżnicowana. Jednakże wśród deklarowanych działań można wyróżnić kilka, których podejmuje się większość z organizacji.

Do takiej formy aktywności należy organizowanie transportu społecznego. Poprzez transport społeczny, jak deklaruje się na stronach organizacji⁶, rozumie się darmową lub niskokosztową usługę transportową, która przeznaczona jest dla osób niepełnosprawnych, starszych, ubogich, mieszkających w miejscu odległym lub izolowanym bez możliwości lub też z niewielką możliwością skorzystania z transportu miejskiego. Transport taki organizowany jest najczęściej na terenie miasta, miasteczka, ale też obejmować może całe hrabstwo.

W większości przypadków transport społeczny kierowany jest do osób, które wykorzystują go do zaspokajania takich potrzeb, jak udanie się do szpitala, lekarza rodzinnego, urzędu itp. Jednak większość z badanych organizacji, które proponowały tego typu pomoc mieszkańcom, oferowała ją także rodzicom małych

⁶ www.gmctof.org.uk, dostęp: 1.12.2012.

dzieci celem dowiezienia na plac zabaw, lub też nastolatkom, które chciałyby jechać do większego miasta, aby pójść do kina, teatru, centrum sportowego⁷.

Inną często występującą formą aktywności NGO w Zjednoczonym Królestwie jest organizowanie wystaw o tematyce transportowej. Wystawy takie organizowane są zarówno w celach edukacyjnych, pozwalających na zachowanie i szerzenie wiedzy np. o dawnych środkach transportu czy możliwościach podróży, ale i w celach promocyjnych, gdzie wystawa ma za zadanie przyciągnąć zwiedzających do muzeum, pomóc w zbieraniu funduszy, np. na odnowienie starego autobusu czy zakup zabytku. Ta forma działalności wiąże się z kolejną, to znaczy z wspieraniem lokalnych muzeów. Wspieranie odbywać się może poprzez dbanie o zabytki i ich konserwację, zbieranie i wykupywanie zabytków, organizowanie akcji w oraz dla muzeum, szerzenie wiedzy o nim, wykorzystywanie przestrzeni itp. Jak widać, pomoc nie ogranicza się do zbierania środków finansowych, choć i taka forma wsparcia występuje.

Do częstych form aktywności organizacji pozarządowych w Zjednoczonym Królestwie należy także organizowanie współpracy NGO z podmiotami rządowymi. Część z organizacji zajmuje się także organizowaniem szkoleń, konferencji, a także zbieraniem danych dotyczących gałęzi transportu i realizacji usług transportowych.

Do mniej standardowych czy też do rzadziej rozpowszechnionych form aktywności należy transport zwierząt domowych i gospodarskich do weterynarza, kiedy właściciel nie ma możliwości technicznych organizacji takiego przewozu, tj. kiedy zwierzę jest duże lub też kiedy właściciel nie może zawieźć go samodzielnie. Z kolei jedna z organizacji poświęca się utrzymywaniu domu opieki dla byłych pracowników firm transportowych.

Współpraca NGO z innymi podmiotami

Istotnym elementem działań organizacji pozarządowych w Zjednoczonym Królestwie jest współpraca. Organizacje tworzą tam swoistą sieć wzajemnych usług i powiązań, a współpraca dotyczy zarówno samej organizacji, jak i kooperacji z innymi podmiotami. I tak można wyróżnić współpracę organizacji pozarządowych z mieszkańcami terenu, na którym działają. Współpraca taka dotyczy m.in. określania potrzeb mieszkańców oraz dostosowania do nich pomocy oferowanej przez NGO, ale jest to także świadczony na rzecz mieszkańców wolontariat, pomoc czy obsługa oferowana przez organizację.

Organizacje współpracują także między sobą. Jedną z form takiej współpracy jest współorganizowanie transportu przy akcjach organizowanych przez inne

---

⁷ Ibid.

NGO: jeżeli dana organizacja nie dysponuje wystarczającą liczbą jednostek transportu, a podejmuje się organizacji pomocy lub pewnej akcji, może zwrócić się do innej organizacji, a ta wypożyczy własne środki transportu – nieodpłatnie lub niskokosztowo, jak w przypadku transportu społecznego. Taka forma współpracy ogromnie ułatwia działanie mniejszych NGO, które inaczej mogłyby nie podjąć się lub też nie sprostać organizacji większej akcji z powodu kosztów lub braku obsługi, chociażby kierowców. Dzięki takiej kooperacji mniejsze organizacje o zasięgu lokalnym mogą organizować także przedsięwzięcia na terenie całego hrabstwa lub części kraju.

Inna forma współpracy to współdziałanie z podmiotami polityki transportowej. Należy podkreślić, iż wiele z organizowanych przez organizacje form aktywności nie mogłoby istnieć bez efektywnej współpracy z lokalnymi lub centralnymi władzami. Być może wypracowane przez lata mechanizmy współpracy na tej linii odpowiedzialne są za tak sprawną współpracę na linii pierwszy – trzeci sektor w tym kraju.

Działania podejmowane przez NGO – opis działań wybranych organizacji

Poniżej przedstawione zostaną pokrótce pola działania siedmiu z organizacji pozarządowych Zjednoczonego Królestwa. Kilka z nich prowadzi najczęściej występujące wśród badanych organizacji formy działalności, pozostałe zaś skupiają się na najmniej typowych działaniach, do jakich udało się dotrzeć.

Greater Manchester Community Transport

Organizacja ta skupia się przede wszystkim na edukacji innych organizacji *non profit* oraz wolontariuszy w zakresie realizowania usług transportowych dla mieszkańców Manchesteru oraz na terenach przyległych, w szczególności dzięki takim działaniom, jak:

- oferowanie szkoleń oraz dostarczanie narzędzi wspierania istniejących organizacji zajmujących się taką formą transportu w wyznaczonym obszarze, tak by poprawiały one oferowane usługi i rozwijały się;
- utrzymywanie forum, gdzie wspomniane organizacje mogą odnaleźć wsparcie, podzielić się doświadczeniem oraz informacjami;
- organizowanie wspomnianych organizacji celem prezentowania poglądów oraz zajmowania wspólnego stanowiska wobec transportu dla mieszkańców⁸.

⁸ www.gmctof.org.uk, dostęp: 1.12.2012.

London Transport Museum

To organizacja ściśle związana z inną organizacją, mianowicie z Muzeum Transportu w Londynie. Jej działalność to wspieranie dziedzictwa transportowego w Londynie oraz edukowanie społeczeństwa o historii transportu w Londynie poprzez utrzymywanie Muzeum Transportu oraz przekazywanie wiedzy o roli transportu w życiu mieszkańców tego miasta obecnie, w przeszłości, a także w przyszłości⁹.

Independent Transport Commission

To jedna z największych organizacji działających w obszarze transportu na terenie nie tylko Zjednoczonego Królestwa, ale także za granicą. Do jej działań należy m.in.:

- badanie ekonomicznych, społecznych i środowiskowych aspektów podróżowania, transportu oraz polityki transportowej w Zjednoczonym Królestwie;
- wspieranie edukacji w kwestiach odnoszących się do transportu, w szczególności rekomendowanie rozwiązań problemów transportowych;
- sporządzanie syntezy prowadzonych badań w formie raportów¹⁰.

Bridge House Railway Convalescent Centre

To jedna z najbardziej nietypowych organizacji, która podobnie jak ta wspierająca muzeum, skupia się na jednej tylko formie aktywności. W tym wypadku jest to organizowanie miejsca w domach rekonwalescentów dla inwalidów lub osób potrzebujących w następujących grupach traktowanych jako priorytetowe:

- osoby zatrudnione w organizacjach transportu kolejowego, w tym także członkowie rady nadzorczej British Railways oraz kolejowych przedsiębiorstwach publicznych;
- osoby zatrudnione w każdym z państwowych przedsiębiorstwach transportowych Zjednoczonego Królestwa;
- osoby zatrudnione w każdym z państwowych przedsiębiorstwach transportowych Irlandii lub organizacjach z nimi współpracujących;
- małżonkowie osób wymienionych w powyższych grupach¹¹.

---

⁹ www.ltmuseum.co.uk, dostęp: 1.12.2012.

¹⁰ independenttransportcommission@gmail.com, dostęp: 1.12.2012.

¹¹ dawlish@rch.org.uk, dostęp: 1.12.2012.

The Chartered Institute of Logistics and Transport (UK)

The Chartered Institute to organizacja pełniąca niejako rolę *think-tanku*. Skupia się przede wszystkim na promowaniu oraz koordynowaniu studiowania, planowania i rozwoju nauki logistyki i transportu, a także na rozwijaniu najlepszych metod wyszukiwania optymalnych rozwiązań problemów tych obszarów. Zajmuje się również rozwijaniem wiedzy w tej dziedzinie oraz dzieleniem się informacjami i pomysłami dotyczącymi logistyki i transportu¹².

Welcome to Railworld

Organizacja ta zajmuje się przede wszystkim kwestiami związanymi z transportem zrównoważonym oraz udziałem transportu kolejowego w powyższym. Do obszarów jej działalności należy:

- szerzenie wiedzy o wszystkich aspektach transportu zrównoważonego;
- szerzenie wiedzy o wszystkich aspektach transportu kolejowego jako części transportu zrównoważonego;
- stworzenie centrum ekotransportu;
- promowanie badań nad mobilnością ludzi oraz jej wpływem na świat;
- podkreślanie roli centrów edukacji w procesie wzajemnego zrozumienia ludzi na świecie¹³.

Royal Army Service Corps & Royal Corps of Transport Association

O ile zdecydowana większość organizacji pozarządowych w deklarowanych obszarach działalności porusza się po świecie cywilnym, to Royal Army Service Corps & Royal Corps of Transport Association skupia się na kwestii wojskowej, troszcząc się zarówno o żołnierzy, jak i o tradycje formacji, w których służą, za priorytet uznając dbanie o wizerunek transportowych jednostek wojskowych. Do obszarów jej działalności należy:

- dbanie o interesy oficerów i żołnierzy dawnych formacji RASC, RCT oraz Royal Logistic Corps (Królewskich Służb Logistycznych);
- ochrona dziedzictwa i tradycji tych formacji;
- utrzymywanie kontaktów z byłymi żołnierzami tych formacji;
- pomoc dla byłych żołnierzy¹⁴.

¹² www.ciltuk.org.uk, dostęp: 1.12.2012.

¹³ www.railworld.net, dostęp: 1.12.2012.

¹⁴ www.rasercassociation.co.uk, dostęp: 1.12.2012.

Podsumowanie

Informacje przedstawione na temat NGO w Zjednoczonym Królestwie stanowią jedynie efekt wstępnych badań. Tym niemniej zebrane informacje pozwoliły na wyciągnięcie kilku wniosków. Przede wszystkim należy stwierdzić, iż pozarządowe organizacje transportu w Zjednoczonym Królestwie to z reguły duże stowarzyszenia, aktywnie włączające się w życie lokalnej społeczności. Badane NGO zajmują się głównie transportem społecznym, edukacją oraz wspieraniem lokalnych inicjatyw, a przez lata działalności wypracowały metody efektywnej współpracy zarówno pomiędzy sobą, jak i z organami administracji publicznej. Warto także podkreślić, że o ile wśród badanych NGO pojawiają się organizacje zajmujące się konkretnym projektem i niedeklarujące gotowości współpracy z innymi stowarzyszeniami, to są to jednostkowe przypadki, które nie zmieniają ogólnego wrażenia sprawności działania podmiotów trzeciego sektora w Zjednoczonym Królestwie.

Bibliografia

- Bridge House Railway Convalescent Centre: dawlish@rch.org.uk, dostęp: 1.12.2012.
Chartered Institute of Logistics and Transport (UK): www.ciltuk.org.uk, dostęp: 1.12.2012.
Departament Pożytku Publicznego, <http://www.pozytek.gov.pl>, dostęp: 28.09.2013.
Greater Manchester Community Transport: www.gmctof.org.uk, dostęp: 1.12.2012.
Independent Transport Commission: www.theitc.org.uk, dostęp: 1.12.2012.
London Transport Museum: www.ltmuseum.co.uk, dostęp: 1.12.2012.
Platforma organizacji pozarządowych NGO: <http://media.ngo.pl/x/250756>, dostęp: 20.12.2012.
Royal Army Service Corps & Royal Corps of Transport Association: www.rascrtassociation.co.uk, dostęp: 1.12.2012.
Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z 24 kwietnia 2003, Internetowy System Aktów Prawnych: isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20030960873, dostęp: 20.12.2012.
WANGO, <http://www.wango.org/>, dostęp: 20.12.2012.
Welcome to Railworld: www.railworld.net, dostęp: 1.12.2012.

THE IDENTIFICATION OF THE NONGOVERNMENTAL ORGANIZATIONS FOCUSING ON TRANSPORT IN THE UNITED KINGDOM

Summary

The article shortly presents the nongovernmental organizations focusing on transport area and acting in the United Kingdom. There were identified 182 organizations of

such kind in that country; there were specified such notions, as their structure, acting range, main targets, as well as the forms of coordination with authorities and with each other. The second part of the article consists of several examples of the NGOs that deal with the most typically found range of activities as well as of those which deal with the least common ones.